

JHNY

Mitkä ovat hankintalain keinot torjua harmaata taloutta?

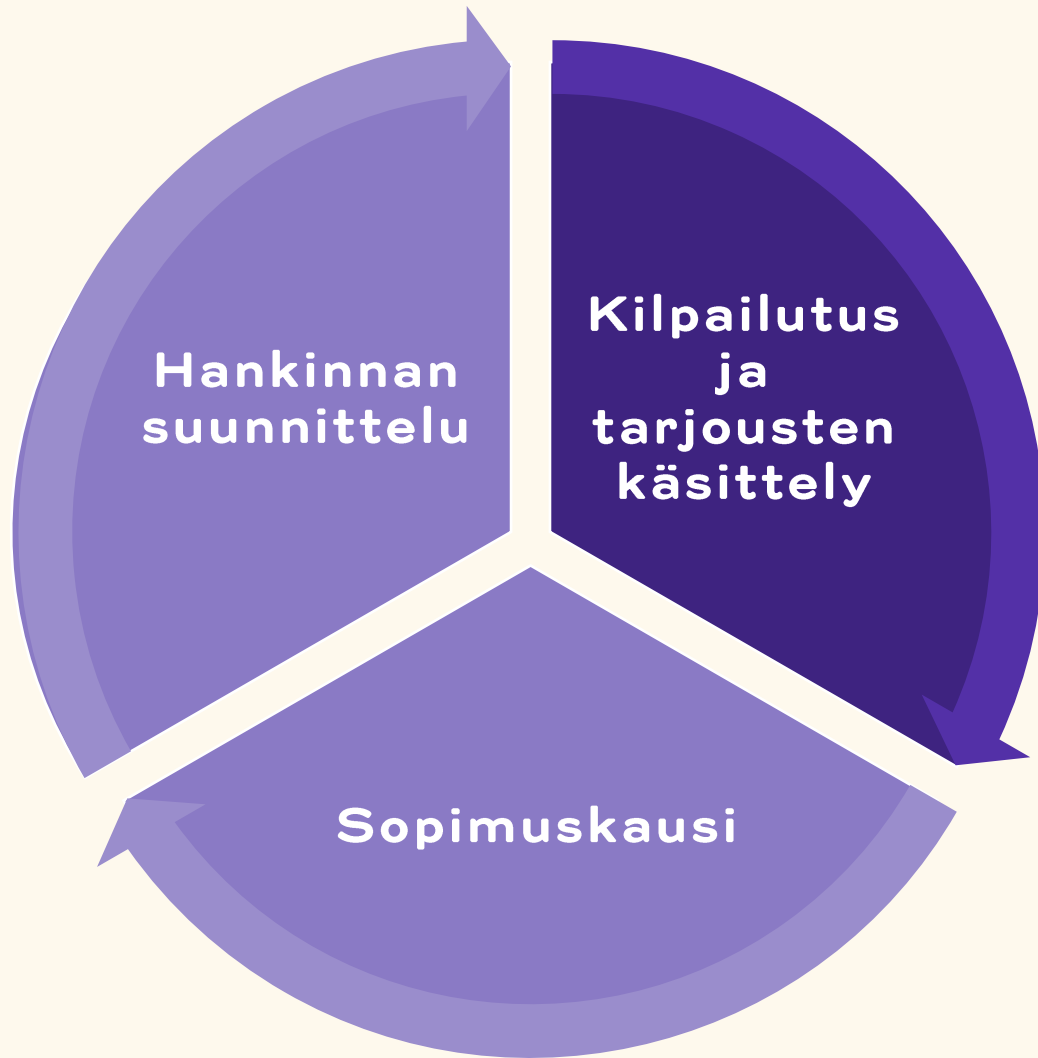
Lakimies Sanna-Mari Suojanen

Harmaa talous ja hankintalainsäädäntö

- Hankintalain tavoitteet 2 §
 - Julkisten varojen käytön tehostaminen
 - Laadukkaat & kestävät hankinnat
 - Tasapuoliset osallistumismahdollisuudet
 - Taloudellisuus sekä olemassa olevien kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen

Harmaan talouden torjunta hankinnoissa

- Tarjoajan (alihankkijan) poissulkemisperusteet
- Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset
- Alihankkijoiden ilmoittaminen
- Hankintasopimuksen erityisehdot

- Markkinaoikeus
- KKV:n valvonta (suorahankinnat)

Poissulkemisperusteet

- Pakolliset poissulkemisperusteet 80 §
 - Lahjonta, järjestäytynyt rikollisuus, ihmiskauppa, petokset, rahanpesu
 - Toteaminen rikosrekisteristä
- Harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet 81 §
 - Vakava virhe ammattitoiminnassa, verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti, lainsäädännön tai sopimusten laiminlyönti, kilpailua vääristävät sopimukset, eturistiriita
 - Toteaminen myös velvoitteidenhoitoselvityksestä 171 §
- Alihankkijoiden poissulkeminen 78 §

Poikkeuksellisen alhaisten tarjousten sääntely 96 §

- Pyydettävä selvitys, jos tarjous vaikuttaa hinnaltaan poikkeuksellisen alhaiselta
- Harkintavaltaa selvityksen arvioinnissa
- Kuitenkin **hylättävä** tarjous, jos tarjouksen poikkeuksellisen alhainen hinta johtuu lain 81 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyömisestä
- Voidaan soveltaa myös kansallisissa hankinnoissa (KHO:2020:147)

Alihankinta 77 §

- Lähtökohtaisesti alihankintaa ei voi kieltää (C-176/98, C-314/01)
- Voidaan vaatia ilmoittamaan tarjouksessa, minkä osan sopimuksista tarjoaja aikoo antaa alihankintana kolmansille, sekä ehdotetut alihankkijat (MAO:356/18, MAO:162/19, MAO:33/21)
- Tarjoajalta voi vaatia tiettyjen kriittisten tehtävien suorittamista itse (77.3 §)
 - Urakat, palvelut, tavarahankintojen kokoamis- ja asennustyöt
- Hankintayksikön välittömän valvonnan tiloissa alihankkijat ilmoitettava viimeistään sopimuksen alkaessa (77.2 §)

Hankintasopimuksen erityisehdot 98 §

- Hankintasopimuksen toteuttamiseen liittyvät vaatimukset (sopimuslauseke)
 - hankinnan taloudelliset, sosiaaliset tai ekologiset näkökohdat, innovaatio- ja työllisyysnäkökohdat
 - Liityntä hankinnan kohteeseen
- Suomessa toteutettavan työn työsuhteen vähimmäisehdot
 - Valtion keskushallintoviranomaiset (98.2 §)
 - Rakennusurakat (98.3 §)
- Esim. vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteet (Code of Conduct)

Sopimuskausi ja sen valvonta

- Yleisissä sopimusehdoissa yksityiskohtaisempia kirjauksia
- Esimerkiksi JYSE palvelut 2014 (huhtikuun 2017 päivitysversio)
 - Alihankkijan vaihtaminen ja tilaajan suostumus (ks. myös KHO muu päätös 291/2018)
 - Selvitys alihankkijoista tilaajan pyynnöstä
 - Sopimuksen irtisanominen poissulkemisperusteiden tilanteessa
- Sopimukseen voi kirjata erilaisia sanktioita sopimusrikkomuksista

JHNY:n vinkkilista

- Tunnista kunkin hankinnan riskitaso
- Hyödynnä yleisiä sopimusehtoja soveltuvin osin
- Muista tilaajavastuulain mukaiset tarkastukset
- Älä unohda sopimusvalvontaa!